

Jaarverslag 2021

STICHTING CML MILIEUORGANISATIE LEUSDEN

In 2021 heeft het CML als geheel niet vergaderd in De Groene Belevenis. Dit had te maken met de Corona-epidemie. Wel hebben de werkgroepen onderling digitaal vergaderd. Tijdens dit online digitale werkgroepen-overleg werden actuele onderwerpen en ontwikkelingen besproken. De website werd regelmatig geactualiseerd en er werden diverse persberichten geplaatst in de lokale kranten, zowel digitaal als in de huis-aan-huis kranten.

Communicatie en samenwerking

Op de website hebben alle werkgroepen en thema's een eigen pagina. Daarnaast heeft de Vlindertuin een blog met veel foto's en informatie over activiteiten in de vlindertuin. De werkgroep Voedselbos communiceert ook via de social media kanalen Facebook en Instagram over de activiteiten en wetenswaardigheden. Energiegroep COOL heeft een mailinglijst, met ca 200 mensen die geïnformeerd worden als er activiteiten zijn.

De werkgroepen Vlindertuin, het Voedselbos, Afval Daan Duurzaam en Energiegroep COOL werken zelfstandig en zijn actief onder hun eigen naam. In het werkgroepen overleg is regelmatig contact met andere CML'ers. De Stichting Nieuw Knal Groen is opgehouden te bestaan vanwege het vertrek van Henk van de Pijpekamp, die de respectabele leeftijd van 85 jaar heeft bereikt.

De Vlindertuin werkt samen met o.a. de imkers, de Vallei Horstee en de gemeente voor onderhoud aan het bos en de poel. Voor activiteiten wordt samengewerkt met o.a. Leusden Natuurlijk (voorheen VVV), de Groene Belevenis en Koetshuis Stoutenburg, Utrechts landschap.

Energiegroep COOL werkt samen met de Groene Belevenis, en met diverse leveranciers in de regio. COOL heeft ook contact met de NMU in Utrecht.

Jaarverslag 2021 Vlindertuin

2021 was het tweede jaar dat we te maken hadden met coronabeperkingen. Gelukkig kon het werk in de tuin gewoon doorgaan. De beperkingen lagen met name in het organiseren van de publieksactiviteiten.

In 2021 is er ook in de wintermaanden doorgewerkt en zijn er allerlei klussen gedaan.

Nieuw dak op de Cocon

Het dak van de cocon was zo lek en verrot dat het noodzakelijk was deze te vernieuwen. Met een financiële bijdrage van het fonds Samenlevings Initiatieven Leusden en de Lidl was het mogelijk om het dak te vervangen.

Doordat er gebruik is gemaakt van enkel transparante golfplaten is het in de cocon zelf een stuk lichter geworden. Dat wordt door velen als plezierig ervaren.

Publieksactiviteiten

Op zaterdag 21 mei ging de tuin weer open voor publiek. Ook dit jaar zonder activiteiten. Gelijktijdig was het voedselbos toegankelijk voor de bezoekers.

Op 18 september deed de vlindertuin mee aan de Open Tuinendag van Groei en bloei. Deze dag exposeerde Annelies Peters met haar keramische beelden in de tuin.

Herfstfeest

Op 21 oktober (wereldvoedseldag) werd er op initiatief van het voedselbos, samen met de Vlindertuin en de imkers een mooi herfstfeest georganiseerd met o.a. educatieve activiteiten maar vooral om te laten zien en ook te proeven wat dit gebied nu en ook in de toekomst allemaal te bieden heeft.

Het was een groot succes met ruim 350 bezoekers.

Seizoen 2021

Veel bezoekers wisten de weg weer naar de Vlinder- en bijentuin en het voedselbos te vinden. (ongeveer 1200) Bezoekers toonden zich geïnteresseerd. Veel belangstelling was er ook voor de verkoop van de door vrijwilligers opgekweekte gifvrije plantjes en de honing van de eigen imkers.

Regelmatig waren tijdens de openingsuren in het voedselbos vrijwilligers aan het werk zodat bezoekers bij hen terecht konden met vragen over het voedselbos

De bloemenakker

Het beheer van de bloemenakker is met ingang van dit jaar overgenomen van de Vallei Horstee door de CML werkgroep vlindertuin. Dit heeft het voordeel dat we nu meer zelf kunnen bepalen wanneer en wat er gezaaid gaat worden.

De bloemenakker blijft een punt van zorg omdat er toch een grote druk van onkruidwortels is. De komende jaren zal de aandacht vooral liggen op hoe we de onkruiddruk onder controle kunnen houden zodat de bloemenakker ook een plukakker kan blijven.

Vrijwilligers

Vrijwel elke woensdagmorgen werd er door de vrijwilligers in de vlindertuin en bloemenakker gewerkt. Op zaterdag- en zondag was er altijd een vrijwilliger als gastvrouw/heer aanwezig om mensen wegwijs maken, vragen te beantwoorden en plantjes en honing te verkopen.

Op 22 september werd er door De Groene Belevens een KlimaatDoeDag georganiseerd voor groep 7 van de basisscholen. De vrijwilligers van de vlindertuin gaven daar een workshop 'Zelf een Insectenhotel maken'.

In groepjes werd er voor elke deelnemende school een insectenhotel gemaakt. Het was een zeer geslaagde workshop.

Voedselbos Leusden

Ontwikkeling van het Voedselbos in 2021

Het toekomstig Voedselbos zit sinds het jaar 2021 in een nieuwe fase: duurzaam beheren en wachten op de eerste oogst! Dit laatste duurt nog even, de eerste oogsten verwachten we in 2022. Er is nu volop tijd om met de groep vrijwilligers te bedenken hoe we de oogst gaan verwerken en hoe heel Leusden daarvan mee kan genieten. In ieder geval is het terrein het gehele seizoen (mei - oktober) toegankelijk geweest voor publiek, tegelijkertijd met de openingstijden van de Vlindertuin.

Openstelling

In de zomer van 2021 brachten veel mensen een bezoek aan het gebied en genoten van het groene venster dat gevormd wordt door de vier initiatieven: de Vlinder- en Bijentuin, de Plukakker en het Voedselbos Leusden. Leuk dat er zoveel mensen een kijkje kwamen nemen en interesse toonden. Na het Herfstfeest, dat in het kader van Wereld Voedseldag in oktober georganiseerd werd, liep de openstelling van dit seizoen ten einde. Het Herfstfeest bracht meer dan 350 bezoekers naar het gebied en 115 kinderen.

Informatiebord

Tijdens het Herfstfeest is het informatiebord onthuld door de Wethouder. Dit bord staat vlak voor de brug zodat het door alle bezoekers gezien wordt. Er wordt op laagdrempelige wijze uitgelegd wat een Voedselbos is en welke soorten er aangeplant zijn.

Groep vrijwilligers

Er was ook in 2021 veel belangstelling om als vrijwilliger te mee te doen met het Voedselbos. De vaste vrijwilligersgroep ontwikkelt zich steeds verder. Op de zaterdagen komen we bij elkaar en doen we wat er nodig is op het gebied van beheer. Belangrijk werk was het maaien en afzetten van de ingezaaide klaverpaden zodat publiek het terrein goed kan bezoeken in de weekenden. Ook proberen we reeën- en hazenschade te voorkomen door het aanbrengen van reeënkousen en hazenkokers. Daarnaast proberen we de boomspiegels zoveel mogelijk vrij te houden door grassen plat te drukken in plaats van de grond te beroeren. Doel van dit beheer is om de schimmelstructuur, die zich in de bodem ontwikkelt, zo min mogelijk te verstoren.

Waterpomp

In 2021 installeerden we een waterpomp. Door een bron te slaan van 12 meter diep is het met een handpomp nu mogelijk om mooi schoon water op te pompen. Het is heel handig om water te kunnen gebruiken in het bos. De pomp en bron is aangelegd met ondersteuning van het Fonds Samenlevingsinitiatieven van de Groene Belevenis.

Pompoen project

Omdat echte oogst nog even op zich laat wachten, is in 2021 het plan opgevat om eenjarige pompoenen te verbouwen. De pompoenen zouden kunnen dienen voor het Herfstfeest. Alle vrijwilligers kregen pompoenzaad en een zak potgrond. Zo kon iedereen zijn planten opkweken. Daarna hebben we de planten uitgeplant. Het waren er bijna honderd stuks.

Na het planten zag het resultaat er prachtig uit, maar na een week was het dramatisch. Alle planten waren in een week verdwenen en opgevreten door de slakken. We hebben hier veel van geleerd.

Toch is het gelukt om een prachtig oogstfeest te organiseren. Wel was er perentaart van eigen oogst, taart met bessenjam, van eigen oogst en soep van pompoenen van elders. We hebben het gebied beter leren begrijpen en ons enthousiasme kunnen delen met vele belangstellenden.

Rondleidingen

In 2021 zijn een aantal rondleidingen georganiseerd. Onder andere voor studenten van de Universiteit van Utrecht, de Gemeenteraad van Leusden en een bedrijf. Door voor de rondleidingen een vrijwillige vergoeding te vragen, is er wat geld beschikbaar om materialen te kopen voor het beheer en plantgoed ter vervanging van niet aangeslagen struiken of jonge boompjes.

Publiciteit

We besteden veel tijd en aandacht aan publiciteit. Twee maal is er een uitgebreid redactioneel artikel in de Leusder Krant verschenen. We geven 10 keer een Nieuwsflits uit aan 120 abonnees. We zijn actief op social media: 476 volgers op Facebook en 887 volgers op Instagram. Ieder weekend wordt er aan bezoekers voorlichting gegeven over het Voedselbos. Er is veel belangstelling en bezoekers zijn over het algemeen erg positief als er uitgelegd wordt wat de bedoeling is van een Voedselbos.

Vooruitblik naar 2022

Ook in het nieuwe jaar (2022) gaan we door met minimaal beheer, richten we ons op de publieksfunctie en hopen we steeds meer te oogsten. Doel van ons voedselbos is een mini landbosbouw systeem met veel natuurwaarde. Ons voedselbos staat vol planten, struiken en bomen waar we uiteindelijk noten, vruchten, kruiden, wortels en knollen van kunnen oogsten.

Bij gewone landbouw wordt gebruik gemaakt van eenjarige teelt en wordt elk jaar opnieuw geplant. Dat is veel werk. In ons voedselbos proberen we slim gebruik te maken van de ecologische principes van hoe een bos zich ontwikkelt en van meerjarige planten, zoals bomen, struiken en kruiden. Met de blik op de toekomst bouwen we een nieuw ecosysteem op en over de jaren heen neemt de soortenrijkdom toe en kunnen we uiteindelijk het hele jaar door oogsten.

Het bos is zo aangelegd, dat we uiteindelijk zo min mogelijk hoeven te doen. Het systeem houdt zichzelf in stand, net als een echt bos. Door de diversiteit zijn er veel minder ziektes en plagen en de bodemvruchtbaarheid ontwikkelt zich via een rijk bodemleven (insecten, schimmels etc.) in plaats van bemesting. De natuurwaarde van het gebied zal in de toekomst steeds meer toenemen terwijl de oogst rijker zal worden. We zijn een voedselbos voor mens en dier.

Energiegroep COOL

Net als de andere werkgroepen van het CML hebben heeft COOL in 2021 te maken gehad met de Coronapandemie. Daardoor konden diverse activiteiten niet doorgaan.

Vergaderingen

De Energiegroep COOL telde in 2021 6 actieve leden, 3 mannen en 3 vrouwen. In verband met Corona hebben we op 09-02-2021 en 17-06-2021 online vergaderd.

Op 28-07-2021 en op 03-11-2021 konden we gelukkig weer fysiek vergaderen

Zichtbaarheid COOL

We willen als COOL meer zichtbaar zijn en daarom aanwezig zijn op bijv. braderieën. Een van de activiteiten die daarop aansluiten is het bemensen van een kraam op de braderie van Koningsdag, liefst samen met of naast met Vlindertuin en Voedselbos.

Informatiemiddag Energiezuinig wonen op 16 oktober 2021

Energiewerkgroep COOL organiseerde in samenwerking met Henriette Former van De Groene Belevenis (DGB) een informatiemiddag over energiezuinig wonen. De locatie was de binnen- en buitenruimte van De Til aan de Hamersveldseweg. De “kerngroep”, bestaande uit Henriette Former van DGB, Jan-Willem Sandker en Gerda Wiertz van Energiegroep COOL zijn diverse keren bij elkaar geweest voor de voorbereiding van deze energiemiddag. Ze hebben een stappenplan gemaakt en deze vervolgens afgewerkt.

Binnen in De Til kwamen diverse sprekers aan het woord over energie en buiten stonden een tiental kramen, die allemaal betrekking hadden op het thema energie. De belangstelling door de inwoners van Leusden was groot.

COOL heeft een nieuwe flyer ontwikkeld onder meer voor op de kraam op de Energiemiddag. Daar werd gretig gebruik van gemaakt.

Zon en Wind

Deze twee thema's kunnen niet los gezien worden van de Regionale Energie Strategie (RES). Ondanks de ontwikkelingen in de RES blijft het voor Energiegroep COOL belangrijk om Leusdenaren te stimuleren om zelf zonnepanelen aan te schaffen. Kleinschalig dus.

Grote zonnedaken in Leusden

Een kleine sub-werkgroep van COOL, bestaande uit Kitty van Lochem en Gerda Wiertz heeft zich ingespannen en veel tijd gestoken in de mogelijke uitbreiding van grote zonnedaken. Er zijn er al 2 in Leusden: Zonnedak De Korf en Zonnedak ValleiZon.

Zij maakten samen met Robbert Willy van de Natuur- en Milieufederatie Utrecht een informatiepaper voor de VvE van de bedrijfsunits aan de Plantageweg.

Verder hebben zij contacten gelegd met:

- * LeusdenZet de wijkvereniging van Leusden-Zuid;
  - * 2 seniorencomplexen met een plat dak en een VvE: de Zeilmakerij en Blekerij;
  - * de eigenaar van Het Dirk v.d. Broek-complex aan het Maximaplein;
  - * de eigenaren van de daken van het appartementencomplex aan het Maximaplein en de Pieter van Vollenhovenstraat;
  - * overleg met de gemeente over het dak van de Sporthal aan het Burgemeester Buininkpark
- Uiteindelijk heeft het allemaal niet veel opgeleverd. Onder de eigenaren van deze bedrijfsunits op de Plantageweg bleek uiteindelijk weinig belangstelling omdat iedere eigenaar van een bedrijfsunit iets anders wil met zijn eigen dak(je).

Ondanks vergevorderde contactmomenten is de realisatie van de zonnedaken op de 2 seniorencomplexen niet doorgegaan. De VvE's van de 2 seniorencomplexen hadden financiële bezwaren: het ene complex moest aan de buitenkant opnieuw geschilderd worden en het andere complex had een nieuwe alarminstallatie nodig.

Windmolens

Het is in principe mogelijk om als particulier een windmolen te adopteren.

De Gemeente gaat een aanbesteding doen; e.e.a. moet inpassen in het landschap.

Energieneutraliteit gemeente gebouwen

COOL heeft gecorrespondeerd met Huibert Boer van de gemeente Leusden over de energieneutraliteit van de gemeentelijk gebouwen, vergezeld van een bijlage met inventarisatie van alle gemeentelijke gebouwen.

Publiciteit

Cool heeft meerdere malen een artikel gepubliceerd *over energiebesparing en woningisolatie* op De Groene Pagina van de Leusder Krant

Samenwerking met DEEL (Duurzame Energie voor Elke Leusdenaar)

DEEL is een nieuw (energie) cooperatie in Leusden. Zij heeft zich op 3 maart 2021 via een ZOOM-bijeenkomst gepresenteerd aan een 20-tal deelnemers.

Het is/wordt een heel brede coöperatie met allerlei lokale initiatieven, bijv. duurzame energie opwekken of woningen isoleren e.d.. Het doel is een energie coöperatie met leden op te richten, die de aanzet levert voor projecten op gebied van energieopwekking en isoleren. De coöperatie levert diensten, zoals subsidie aanvragen en klantenwerving. Het project wordt vervolgens opgezet in weer een aparte coöperatie. Ook is goed overleg met de gemeente belangrijk.

Net als COOL is ook DEEL is van plan om Leusdenaren te ontzorgen bij hun aankoop van materialen voor woningisolatie en/of de aanschaf van zonnepanelen.

DEEL heeft aan COOL gevraagd om gezamenlijk te kunnen opereren. COOL is daar van harte toe bereid.

COOL organiseerde in april 2021 een ZOOM-bijeenkomst over energiebesparing en woning-isolatie. Daarbij wilde zij inventariseren of er Leusdenaren zijn die belangstelling hebben voor de gezamenlijke inkoop van dubbel glas of vloerisolatie.

Werkgroep Afval & Grondstoffen alias Daan Duurzaam

Werkgroep Afval alias Daan Duurzaam

Landelijk en in de gemeente Leusden, wordt het thema Afval intensief gevolgd door Fokko Tilma, coördinator van de werkgroep Afval c.q. Grondstoffen. Hierover wordt gesproken in het werkgroepenoverleg van het CML en er is regelmatig contact met de politiek en de gemeente.

Kringloopmeter Leusden

Daan Duurzaam heeft in 2018 een begin gemaakt met de ontwikkeling van een unieke sorteerscan voor grof en fijn huishoudelijk restafval, de zgn. Kringloopmeter. Hiermee ontstaat er een toekomstig beeld omtrent de nog aanwezige herbruikbare componenten in het aangeboden restafval, dat via ondergrondse containers aangeboden wordt.

Daan Duurzaam volgt de gemeentelijke resultaten rond grondstoffen en restafval. Hij werkt aan en met de ontwikkeling van de lokale grondstoffenmonitor onder de werknaam Kringloopmeter Leusden.

Toelichting Kringloopmeter Leusden 2021

Uit de recente sorteeraanlyse 2021 fijn restafval van de gemeente blijkt dat de hoeveelheid afval hetzelfde is als drie jaar geleden, namelijk 69 kg per Leusdenaar.

Door het gebruik van een tiental ondergrondse containers is voor 2022 een flinke daling te verwachten

Er zijn verzamelcontainers in gebruik genomen voor luiers en overig incontinentiemateriaal.

De gemeente Hattem zou als referentiekader kunnen dienen voor de gemeente Leusden: zij scoren het mooie resultaat van 45 kg fijn restafval per inwoner.

Zie de bijlage bij dit jaarverslag de "Kringloopmeter" Leusden.

Versterking van de werkgroep grondstoffen/Daan Duurzaam

Daan Duurzaam is een zeer betrokken lid van de Werkgroep Afval van CML Milieuorganisatie Leusden. Hij doet echter alles alleen. De werkgroep heeft dringend versterking nodig. Vorig jaar is hiervoor een advertentie geplaatst op de website van het CML, echter zonder resultaat.

Wereldmilieu dag 5 juni

In verband met Corona hebben we in het jaar 2021 geen activiteit kunnen ontwikkelen.

Regionaal en landelijk

Circulaire initiatieven worden gevolgd in zowel Amersfoort -de Stadswormerij- als via contacten met Tim Bulters, medewerker circulaire economie van NMU te Utrecht. Ook de landelijke ontwikkelingen omtrent het programma Van Afval Naar Grondstof, van uitvoeringsorganisatie RWS te Utrecht, worden met belangstelling gevolgd.

ANDERE CML ACTIVITEITEN:

Werkgroep Mobiliteit

Duurzame Mobiliteit

Werkgroep Mobiliteit telt 2 leden. Het is een slapende werkgroep, die actief wordt wanneer zich ontwikkelingen in het verkeersbeleid voordoen. Zij volgen de ontwikkelingen en bespreken die zo nodig in het werkgroepen overleg.

De Werkgroep Mobiliteit is in 2021 -mede i.v.m. Corona- niet actief geweest.

De plannen van de gemeente om op de Torenakkerweg de fietspaden te verwijderen en alle verkeer op 1 rijbaan te laten rijden, hebben (nog) geen vervolg gekregen. Dit zou veiliger zijn dan de bestaande situatie met vrij liggende fietspaden. De 2 leden volgen de ontwikkelingen op de voet.

Openbaar vervoer

De huidige bus route geeft nog steeds veel onrust. Met de nieuwe route rijden de bussen frequenter en is bedrijventerrein de Horst beter ontsloten, wat gewaardeerd wordt. Maar enkele woonwijken zijn nu uitgesloten. Protest, ook vanuit de politiek, heeft geen effect, omdat e.e.a. al in het bestek zo was vastgelegd.

Werkgroep Ruimtelijke inrichting

De Stichting Nieuw Knalgroen is in 2020 weer een werkgroep van het CML geworden en wel met de eerde naam: Werkgroep Knal Groen. Helaas is deze werkgroep in 2021 onbemand geworden i.v.m. het vertrek van Henk van de Pijpekamp, die meer dan 40 jaar actief is geweest.

De heer A. Dammer, woonachtig in Leusden-Zuid en dus belanghebbende, belangstellend lid van het CML, houdt op persoonlijke titel de ontwikkelingen bij op het gebied van bestemmingsplannen en bouwplannen. Zo zijn er plannen om ten zuiden van de Tabaksteeg een aantal woningen te bouwen, in een gebied waarvan de omwonenden dachten dat het open zou blijven. Het zou mogelijk een uitruil worden met grond voor natuurontwikkeling langs de Langesteeg.

Leusden, 18 juni 2022

Gerda Wiertz, secretaris.

Bijlage 1 – Kringloopmeter Leusden

Bijlage 1 - KRINGLOOPMETER LEUSDEN

Grondstoffenmonitor Van Afval Naar Grondstof (VANG)

	Grondstofstroom (materiaalstroom)	Gemeente (kg per inwoner per jaar)					
		Hattem 2020	Leusden 2025	Herval 2020	Leusden 2030	Leusden 2014	Leusden 2021
1	Textiel	3	2	3	1	6	3
2	Glas	1	2	3	1	7	2
3	GFT	8	14	25	8	40	19
4	OPK (Oud Papier en Karton)	7	2	8	2	16	4
5	PB(M)D Plastic, Blik, (Metaal), Drankkarton	5	4	8	4	38	3
6	Luiers	4	8	12	4	16	16
7	Rest Fijn	17	13	26	5	27	22
	Sub totaal	45	45	85	25	150	69
8	Rest grof	7	10	15	5	30	15
9	0-aanbod	31 OVS	31 OVS	0	31 OVS	0	OVS 31
	VANG restafval	83	86	100	61	180	115
	Totaal Huish Rest	52	55	100	30	180	84
	Grondstoffen apart (o.a. tuingroen)			300	339	436	?
	Leusden alle grondstofstromen			400	400	616	?

*	FG TR Ultiem Restafval	24	23	41	10	57	37
---	------------------------	----	----	----	----	----	----

Ambitie 2025: 55 (45+10) kg

2030: 30 (25+5) kg restafval per inwoner per jaar

Leusden 2014 geldt als Nulmeting *Herval 2020" = Gemeente VANG 100 kg N. B. Zonder Diftarsysteem

Het Subtotaal fijn huishoudelijk restafval van 2021 is gelijk aan 2018 : 69 kg waar Hattem 45 kg noteert

OVS = Ondergronds Verzamel Systeem

FGTR = Fijn Grof Totaal Restafval; 'echt' onvermijdbaar, ultiem, restafval

Toelichting 9 : 0-aanbod; aanname middels ontwijkgedrag 20 kg en 11 kg dalend aanbod KWD-sector;

Nieuwe Inzamelen 2018 = omgekeerd inzamelen, Diftar 24 cent per 10 liter restafval;

Kringloop Meter Leusden = effectindicator en/of circulaire maatstaf restafvaldoelstelling;